

POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

NÁZEV PRÁCE: Zpracování genderově netradičních pohádek dětmi předškolního věku s ohledem na osobu prezentující příběh

AUTORKA PRÁCE: Simona Horáková

Bakalářská práce navazuje na sérii studií realizovaných v rámci závěrečných prací v uplynulých čtyřech letech. Všechny se týkají toho, jakým způsobem děti předškolního věku zpracovávají genderově schématické a genderově aschematické příběhy, respektive pohádky. Nejedná se o téma zcela nové – některé studie na toto téma již realizovala australská psycholožka B. Davies (2006), která prokázala, že děti mají tendenci odmítat, reinterpretovat a zapomínat genderově neobvyklé příběhy odchylovající se od scénáře, na něž jsou zvyklé. Totéž prokázaly i naše dřívější studie, na něž práce Simony Horákové navazuje. Děti předškolního věku využívají při zpracování netradičních příběhů řadu kognitivních strategií, které jim pomáhají vyrovnat se s jejich odlišností od standardního scénáře, ovšem vzhledem k předkládaným příběhům vedou k vysoké chybovosti.

Otázkou je, zda určité faktory mohou přispívat ke zvýšení akceptace genderově aschematických příběhů u dětí předškolního věku. Simona Horáková se ve své práci rozhodla prozkoumat faktor související s osobou, která dětem příběhy předkládá. Zcela logicky vyšla z teorie změny postojů, která tvrdí, že důvěryhodnost osoby, jež je zdrojem nových informací, zvyšuje efektivitu přesvědčování. Důvěryhodnost se utváří mimo jiné na základě pozitivních zkušeností s danou osobou. Z toho vyplývá, že genderově aschematické pohádky by děti mohly přijímat snadněji (tak že vůči nim nevyvíjí kognitivní odpor), pokud by jim je prezentovala osoba, s níž se znají, kterou mají rády a respektují jako autoritu. Simona působila jako učitelka angličtiny v jedné mateřské škole, a proto se nabízelo využít skutečnosti, že se skupinou dětí je v častém kontaktu, a porovnat ji s jinou skupinou, pro niž bude cizí dospělou osobou. Vystavěla tak experimentální studii, v které porovnávala reakce dvou skupin dětí na shodný podnětový materiál v podobě genderově schématické a aschematické pohádky.

Při přípravě výzkumu byla Simona velmi iniciativní. Promýšlela různé metodologické varianty i s jejich teoretickým zdůvodněním. Byla také aktivní přímo v terénu, kde si bez problémů dokázala získat jak ředitelku MŠ, tak samotné děti. Shromáždila validní data a nad rámec původního zadání ještě rozšířila rozhovory o kresby a dotazníky pro rodiče. V samotné práci jsou výsledky z dat získaných doprovodnými metodami upozaděny, což je škoda (ovšem chápu, že rozsah práce, ani čas nedovoloval hlubší zpracování). Data z rozhovorů byla zpracována primárně kvalitativní tematickou analýzou. Z prvotní analýzy dat autorka získala průřezové kategorie a k nim následně dohledávala konkrétní kódy typické pro jednotlivé rozhovory. Předností tohoto přístupu je možnost porovnání mezi skupinami (což odpovídá experimentálnímu pojetí studie). Slabinou je ovšem určitá povrchnost. Pokud by byly rozhovory analyzovány detailně a za pomoci hlubších kvalitativních metod, bylo by jistě možné odhalit další nová zjištění.

Text bakalářské práce považuji za kvalitní. Její struktura je standardně dělena na teoretickou a praktickou část, jejichž obsah je logicky strukturován. Témata zařazená do teoretické části pokládám

za adekvátní. Autorka v nich prokazuje dobrou práci s literaturou, kterou průběžně komentuje. Seznam literatury je obsáhlý, vůči tématu relevantní a zahrnuje zhruba ¼ zahraničních publikací. V teoretické části je významným zdrojem psychoanalyticky orientovaná teorie pohádek a druhým je sociálně-kognitivní teorie genderového vývoje. Tyto dva přístupy nejsou zcela kompatibilní, a i když je autorka využívá při výkladu odlišných témat (tj. nedostávají se do přímého logického konfliktu), byla by dobrá hlubší reflexe jejich vzájemného vztahu. Jinými slovy, jaká vazba mezi oběma přístupy podle autorky existuje a případně ke kterému z nich se přiklání?

Práce přinesla hodnotné, i když překvapivé výsledky. Byla potvrzena zjištění z minulých studií, že děti mají tendenci k větší chybovosti při reprodukci genderově aschematické pohádky. Předpoklad o pozitivním vlivu známé osoby předkládající podnětový materiál se ovšem nepotvrdil. Autorka nabízí některá vysvětlení, z nichž nejpravděpodobnější se mi jeví, že genderová schematičnost předcházejících zkušeností se známou osobou vede k jejich generalizaci i na stávající situaci, takže genderově neobvyklé obsahy jsou přehlíženy, respektive nepřijímány. Pro další studie má tento náález klíčovou úlohu.

Závěr:

Bakalářskou práci Simony Horákové považuji za velmi zdařilou. Oceňuji trvale systematický přístup studentky v průběhu vzniku práce. Text hodnotím jako kvalitní po odborné i stylistické stránce. Ve výzkumné studii autorka prokázala dostatečné badatelské dovednosti. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

Otázka k obhajobě:

V průběhu předškolního období je typická rigidita vůči genderovým schématům, která zhruba od 5-7 let je postupně doplňována flexibilitou (dosahující vrcholu přibližně v 10 letech). Je možné ve výsledcích provedené studie najít příklady rigidních a flexibilních reakcí (je možné data interpretovat za pomoci těchto dvou pojmů)? Většina výzkumů prokazuje vyšší míru a časnější nástup flexibility u dívek než u chlapců (např. Martin, 2004). Potvrzuje to realizovaná studie?